



Jaunimo programos ketvirčio pagrindas yra ciklas PLANAVIMAS – VEIKLA – APŽVALGA. Kaip galėtų atrodyti APŽVALGOS etapas? Apžvalgas (refleksijas) turėsime ir po atskirų veiklų, ir viso ketvirčio pabaigoje, tad susipažinkime su refleksijos gairėmis ir metodų pavyzdžiais.

# Apžvalga

(arba refleksija)



*Kodėl apžvalgos svarbios?*

- Asmeninė pažanga atsiranda ne tiesiogiai per veiklą, o tada, kai tą veiklą **giliai apmąstome**. Reflektuodami pratinamės konkrečią patirtį paversti gilesniu supratimu apie save patį ir pasaulį, o vėliau tą supratimą panaudoti kitose gyvenimo situacijose.
- Tyrimai rodo, kad reflektuoti gebantys žmonės ne tik pasiekia geresnių rezultatų, bet ir yra laimingesni, produktyvesni, patiria mažiau streso. Geriausia refleksijos įprotį ugdytis nuo mažumės – skautiška aplinka yra puiki terpė tai daryti!



*Renkantis refleksijos metodą ar klausimus, verta turėti omenyje...*

- Vaikams iki ~11m. amžiaus būdingesnis **konkretus mąstymas**, jiems dar per sudėtinga spręsti abstrakčias problemas (pvz. apibrėžti „laisvę“), bet jie gali spręsti jas sukonkretinus, t. y. pateikus pavyzdžių arba daiktų. Iki 7m. vaikai dar linkę mąstyti labai konkrečiai, o nuo ~7m. vystosi indukcinis samprotavimas (nuo konkretybių prie bendrų principų).
- Nuo ~12m. amžiaus stiprėja **hipotetinis, abstraktus mąstymas** ir dedukcinis samprotavimas (nuo bendrų principų prie konkrečių pavyzdžių).
- Vaikai iki 7m. dar mąsto egocentriškai, o nuo ~7-8 m. jau gali suprasti **kito žmogaus požiūrį**, kad į tam tikrą įvykį galima pažvelgti iš įvairių pozicijų, jau gali atsižvelgti į skirtingas nuomones.



*Kokias bendras refleksijos gaires naudinga žinoti?*

- Geriausia reflektuoti **mažesnėje grupelėje**.
- Pirmąkart reflektuodami su nauja grupe, **susitarkite** dėl taisyklių:
  - *Kalbant vienam iš mūsų, kiti klausosi* (galite susitarti – ratu per rankas leidžiamas objektas, pvz. kalbėtojo lazda, bandelė ar pan.; kalbėti gali tik tas, kuris turi objektą rankose; klausimai, komentarai, diskusijos galimi tik tada, kai jau pasisakė visi);
  - *Visi turi teisę pasisakyti, bet taip pat visi turi teisę nepasisakyti*;
  - *Tai, kas išsakyta refleksijos rate, čia ir lieka* (konfidencialumas).
- Pralaužkite ledus, refleksiją pradėdami nuo paprastesnių, „apšildančių“ klausimų (pvz. lengvai pasikalbėkite apie buitį, kartu užsikaiskite arbatos, pasidarykite bendrą nuotaikos „termometrą“ – žr. metodą „Nykščiai“ žemiau; įvairūs „Daiktų / Paveikslėlių“ metodai taip pat tinka ledams pralaužti). Tikslas – **sukurti saugią aplinką** ir įvesti į nusiteikimą dalintis. Nepamirškite: net kai grupė pakankamai seniai pažįstama, be ledlaužio refleksija gali strigti, nes skautai nebus pasirengę atsiverti.
- Kartu mokykitės **atskirti faktus nuo interpretacijų**, atpažinti savo emocinius, socialinius, kultūrinius „filtrus“, kurie paveikia supratimą apie patirtį. Apačioje rasite refleksijos metodų, kurie padės tai padaryti.





# Metodų bibliotekėlė



*Dar nelabai įgudusiems  
reflektuoti*

## Nykščiai

Visi užsimerkiame ir tada nykščiu (į viršų, į šoną, žemyn) parodome, kaip patiko veikla ar kaip jautėmės.

## Daiktai / paveikslėliai / metaforos

Vadovas į refleksiją atneša įvairių paveikslėlių ar daiktų. Jaunesniems tiks tiesiogiai emociją vaizduojantis paveikslėlis (pvz. veidai su skirtingas emocijas vaizduojančiomis išraiškomis); vyresniems, labiau įgudusiems – ir abstrakcijos (pvz. apniukęs dangus, saulėtas dangus ir t.t.). Tada prašoma kiekvieno išsirinkti paveikslėlį (daiktą), kuris atspindi jo(s) nuotaiką ar įsitraukimą tą dieną (toje veikloje).

Labiau pažengus, vadovui pačiam daiktų nešti nebereikia – galima paprašyti skautų pačių aplinkoje susirasti ar į sueigą atsinešti jų nuotaiką, įsitraukimą, indėlių atspindintį daiktą. Arba galima užduoti pagalbinių klausimų, tokių kaip – „Jei tavo šios dienos nuotaika būtų maisto produktas, koks tai būtų maistas?“

## Apmąstymų stiklainiai

Paruoškite kelis stiklainius / vokus / įmautes su skirtingomis spalvomis ar simboliais. Vienas iš jų skirtas „džiaugsmui“, kitas – „liūdesiui“, trečias – „žinioms“. Skautai ant lapukų surašo/nupiešia išpūdžius iš veiklos ir jais užpildo stiklainius. Jei esame miške, galime rasti kitų būdų – pvz. skautas meta akmenuką į „džiaugsmo“ stiklainį ir pasisako, kas jam tą dieną kėlė džiaugsmą.

## Nebaigtas sakiny

Paprašykite visų užbaigti sakinį, pvz. „Šiandien aš jaučiausi gerai, kai...“ „Šiandien jaučiausi nelabai gerai, kai...“ „Šiandien mane nustebino...“





# Metodų bibliotekėlė



*Jau šiek tiek  
pramokusiems  
reflektuoti*

## Laiko linija

Skiltis ant žemės ištiesia neilgą virvę. Tai – laiko linija: virvės kairys galas yra šios dienos pradžia, dešinys galas – pabaiga. Tada visa skiltis kartu „atgamina“ dienos įvykius – nuo ko diena prasidėjo, kas vyko po to ir t.t. Su kiekvienu prisimintu įvykiu, paimamas akmenukas. Skiltis įvardija įvykį ir aptaria, kaip jautėsi (pvz. ryte valgėm pusryčius visi kartu – Ona jautėsi taip, Marija jautėsi kitaip...) Kartu aptarę, nusprendžia, ar bendras to įvykio jausmas buvo labiau pozityvus, ar negatyvus, ar neutralus – Ir padeda akmenuką virš, po arba ant virvės linijos. Jei jausmai labai išsiskiria, galima padėti ne akmenuką, o šakelę skersai, kad matytųsi, jog tas pats įvykis kėlė labai skirtingus jausmus. Gale užsiėmimo skiltis matys savo dienos įvykių ir jausmų bangavimą.

## Penki pirštai

Kiekvienas apsipiešia savo ranką ir ant kiekvieno piršto užrašo po atsakymą į klausimą: „kas patiko“, „į ką atkreipiau dėmesį“, „kas nepatiko“, „ką išmokau“, „kokią mažą detalę pastebėjau“.

## Laiškas

Stovyklautojai rašo laišką tėveliams, kuriame pasakoja, kas vyksta stovykloje, kaip jaučiasi.

## 3-2-1

Kiekvienas pasako: 3 dalykus, kuriuos išmoko per šią veiklą (arba ekspediciją, projektą); 2 dalykus, apie kuriuos norėtų sužinoti daugiau arba dar patobulėti; ir 1 dalyką, kurį darytų kitaip, jei galėtų pakartoti.

## Pyrago dalybos

Skritulyje kiekvienas skilties narys užpildo dalį, kuri atspindi jo(s) indėlį į bendrą grupės darbą. Tada aptariama, ar visi vienodai įsivaizdavo savo ir kitų indėlių.





# Metodų bibliotekėlė



## Refleksija igudusiems

### Skaitinys

Skaitomas skaitinys, pvz. iš „Skautybė berniukams“ ar „Džiunglių knygos“, ir kalbama, kaip tai siejasi su konkrečiu aptariamu įvykiu.

### Faktai – jausmai – išmokimai – ateitis

#### Aptariame paeiliui:

FAKTAI: Kas, kada, kur įvyko, kas dalyvavo? Kas buvo laukta/tikėta, o kas – ne? Ar įvyko viskas, ko tikėjomės?

JAUSMAI: Kaip jaučiausi? Kada jaučiausi labiausiai / mažiausiai įsitraukęs? Kurie momentai man buvo geriausi / prasčiausi?

IŠMOKIMAI: Kodėl pavyko ar nepavyko? Kodėl ėmiausi tokio, o ne kitokio vaidmens? Kaip mano jausmai paveikė mano veiksmus? Kas buvo vertingiausia/mažiausiai vertinga? Ar sulaukėme grįžtamojo ryšio iš šalies?

ATEITIS: Ką su tuo norėtume daryti ateityje? Kokie tolesni pasirinkimai?

### Kas – Na ir kas – kas iš to

#### Aptariame paeiliui:

KAS: Kas, kada, kur įvyko, kas dalyvavo? Kokių veiksmų ėmėmės kiekvienas iš mūsų?

NA IR KAS: Kaip jautėmės? Ar mums pasisekė, ar ne? Kodėl mums pasisekė / nepasisekė?

KAS IŠ TO: Ką darytume ateityje panašioje situacijoje? Kokius išmokimus išsinešame iš šios situacijos?

### Refleksija pagal asmeninio tobulėjimo sritis

Dalyvaudami jaunimo programoje, LS nariai tobulėja 6-iose srityse – **būdo, proto, kūno, bendrumo, jausmų, dvasios** (daugiau žr. Vadovo užrašų knygelėje).

**Ketvirčio pabaigos apžvalgos** turėtų padėti skautams suprasti, kaip jie patobulėjo šiose srityse, o kur dar yra kur augti. Tad su 9+ m. skautais, kai jau įgusite reflektuoti, ketvirčio pabaigos šventinėse sueigose pamažu pradėkite „kabinti“ ir asmeninio tobulėjimo sritis. Pradžiai padiskutuokite, kokios jos yra, ilgainiui pradėkite vieni kitiems kelti refleksijos klausimus pagal skirtingas sritis – „Kaip vertini, ar per šią ekspediciją atsakingai vykdei savo pareigas?“ „Kaip šis projektas atspindi tavo asmenines vertybes?“ ir pan.

